

CONFISCAREA EXTINSĂ ÎN LUMINA LEGII nr. 190 DIN 21.07.2022: PROBLEME ȘI PERSPECTIVE

EXTENDED CONFISCATION IN THE LIGHT OF LAW no. 190 OF 21.07.2022: THE PROBLEM AND THE PERSPECTIVE

Mihai GARABA, ORCID: 0000-0002-9225-3181
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 343.272:343(478)(094.4)

e-mail: mihaigaraba@protectlex.md

Relațiile sociale în continuă dezvoltare au demonstrat că apărarea societății împotriva anumitor infracțiuni nu poate fi asigurată, în mod efectiv, doar prin aplicarea pedepselor sau altor măsuri de ordin penal, indiferent din ce categorie ar face parte.

Săvârșirea faptelor prevăzute de legea penală poate pune în pericol, pe lângă valorile sociale fundamentale apărute de legea penală, anumite realități sociale sau umane, unde aplicarea pedepsei sau a sancțiunilor penale să nu aibă efectul scontat.

Prin săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, se pun în evidență anumite împrejurări din realitatea socială, care sunt implicate în cauzalitatea acesteia și care dacă nu sunt combătute, există pericolul săvârșirii de noi fapte prevăzute de legea penală, de ex.: starea de nepregătire profesională a făptuitorului care a comis infracțiunii din culpă datorită acestei nepregătiri poate constitui sursa unor noi fapte prevăzute de legea penală [1, p. 64].

La o anumită etapă a evoluției juridice, s-a pus problema aplicării altor mijloace substitutive pedepsei penale, mai eficiente, care să provină din rândul măsurilor de siguranță.

Măsurile de siguranță reprezintă, în primul rând, unele dispoziții cu caracter juridic represiv, ordonate de organele judiciare contra delincvenților, pentru infracțiunile comise și în interesul apărării sociale [2, p. 10].

Măsurile de siguranță au, în principal, caracter preventiv, pentru că sunt destinate să preîntâmpine, prin înlăturarea stărilor de pericol, săvârșirea de noi fapte prevăzute de legea penală, fie de către cel față de care s-a luat măsura de siguranță, fie chiar de alte persoane.

Respectiv, **scopul și obiectivul** prezentului studiu îl constituie determinarea gradului de eficiență practică a aplicării instituției confiscării extinse ca măsură de siguranță, în urma modificărilor operate prin Legea nr. 190 din 21.07.2022, determinarea eventualelor probleme de aplicabilitate a confiscării extinse, precum și stabilirea nivelului de eficiență practică în aplicarea măsurii de siguranță supusă analizei.

Referindu-ne la metodologia cercetării, evidențiem că un rol determinant în ansamblul cercetării efectuate, l-a avut metoda istorico-evolutivă, sistemică, sociologică, logică și comparativă.

Confiscarea profiturilor obținute pe cale infracțională a devenit, treptat, obiectivul central al sistemelor de drept penal, urmărindu-se, implicit, reducerea săvârșirii infracțiunilor generatoare de profit ilicit. Astfel, activitatea autorităților este direcționată nemijlocit spre definirea unor instrumente legale și eficiente în scopul descoperirii și confiscării bunurilor obținute ilicit, pentru a reduce tendința infractorilor de a se implica în asemenea acte infracționale.

Confiscarea extinsă este măsura de siguranță cu caracter personal, ce constă în trecerea silită și gratuită în patrimoniul statului a unor bunuri, în cazurile și în condițiile prevăzute de lege, care se poate dispune în cazul condamnării unei persoane pentru comiterea unei infracțiuni de o anumită gravitate susceptibilă de a procura un folos material, atunci când instanța își formează convingerea că bunurile respective provin din activități infracționale.

Un aspect de o importanță deosebită rezidă în faptul că instituția confiscării extinse are o strânsă legătură cu dreptul european și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, reprezentând o măsură de siguranță care scoate în evidență problematica aplicării în practică a acestei instituții în diferite state europene.

Pentru prima dată în legislația națională instituția confiscării extinse a apărut odată cu adoptarea de către Parlamentul Republicii Moldova la data de 23 decembrie 2013 a Legii nr. 326 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, publicată în *Monitorul Oficial*, nr.47-48 din 25 februarie 2014 [3]. Prin articolul III pct.3 al legii indicate, Codul penal al Republicii Moldova, art. 98 alin.(2) a fost completat cu litera e) cu următorul cuprins „Confiscare extinsă”, iar prin pct.4) a fost completat cu articolul 106¹ Cod penal al Republicii Moldova.

Normele legale în materia confiscării extinse au fost modificate, și nu se mai regăsesc în redacția anterioară. În acest sens, ținem să menționăm că prin Legea nr. 190 din 21.07.2022 privind modificarea unor acte normative [4], Codul penal al Republicii Moldova nr. 985/2002 (republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 72-74, art. 195), a fost modificat art. 106¹ Cod penal.

Prin modificările operate, constatăm că: s-a mărit numărul infracțiunilor pentru care este prevăzută măsura confiscării extinse, a fost cuantificată valoarea bunurilor supuse confiscării extinse, care trebuie să depășească cu mai mult de 20 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărâre de Guvern, veniturile dobândite licit, a fost indicată expres perioada dobândirii bunurilor, și anume, cu 5 ani înainte de săvârșirea infracțiunii, fiind exclusă sintagma „după săvârșirea infracțiunii” fiind făcută referire și la infracțiunea continuă, și la momentul consumării acesteia, s-a indicat expres că măsura confiscării extinse se poate aplica, dacă au fost săvârșite infracțiunile indicate la alin. (1) pentru care legea prevede o pedeapsă maximă, pedeapsa închisorii pe un termen mai mare de 4 ani, ceea ce nu era prevăzut anterior. La fel, au fost incluse două alineate noi care permit confiscarea extinsă și de la terții de rea-credință, fiind pus accentul prioritar pe confiscarea banilor și ulterior a celorlalte bunuri.

Astfel, scopul principal al modificării, operate la art. 106¹ Cod penal prin Legea nr. 190 din 21.07.2022, a fost anume remedierea situației de imperfecțiune legislativă a normei.

Potrivit Notei informative la proiectul de lege pentru modificarea Codului penal al Republicii Moldova nr. 985/2002 [5], condiția prevăzută la art. 106¹ alin. (2) lit. b) Cod penal în redacția de până la 05 august 2022, potrivit căreia „*instanța de judecată constată, în baza probelor prezentate în dosar, că bunurile respective provin din activități infracționale de natura celor prevăzute la alin. (1)*”, urma a fi întrunită cumulativ cu condiția prevăzută la art. 106¹ alin. (2) lit. a) Cod penal în redacția de până la 05 august 2022, – „*valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată timp de 5 ani înainte și după săvârșirea infracțiunii, până la data adoptării sentinței, depășește substanțial veniturile dobândite licit de aceasta*” și, respectiv, îngreuna în mod nejustificat aplicarea confiscării extinse. Așadar, s-a optat pentru modificarea prevederilor art. 106¹ Cod penal, anume pentru a simplifica aplicarea în practică a normei respective.

Astfel, în condițiile în care persoana este condamnată pentru o infracțiune săvârșită din interes material, iar aceasta dobândește anumite bunuri în mod ilegal ca o sursă generatoare de profit, considerăm că bunurile respective ar putea fi confiscate în folosul statului, în cazul în care nu este răsturnată prezumția îmbogățirii ilicite și a provenienței mijloacelor financiare.

În acest context, este necesar de operat cu prezumția stării de fapt, precum că urmarea condamnării unei persoane, diferența dintre patrimoniul real și veniturile legale ale acestuia, provin din săvârșirea altor infracțiuni generatoare de profit.

În concluzie, menționăm că suntem de acord cu scopul modificării legislative operate la art. 106¹, fiind unul de interes major, și anume, combaterea corupției și a dobândirii ilicite a bunurilor pe cale infracțională, idee pe care o susținem. Însă nu împărtășim aceeași viziune cu privire la temeiul pentru care autorul Notei informative a solicitat modificarea art. 106¹ Cod penal, sub aspectul prezumției că bunurile obținute ilegal de condamnat provin din săvârșirea infracțiunilor generatoare de profit.

Atragem atenția asupra faptului că aplicarea în practică a modificării operate la art. 106¹ alin. (2) lit. b) Cod penal ar putea aduce atingere prezumției nevinovăției prevăzută în Constituția Republicii Moldova, or, potrivit art. 21 al Constituției RM, „*orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale*”.

Complementar, art. 8 alin. (2) și (3) CPP al Republicii Moldova, stabilesc că nimeni nu este obligat să dovedească nevinovăția sa. Concluziile despre vinovăția persoanei de săvârșirea infracțiunii nu pot fi întemeiate pe presupuneri.

Prin urmare, aplicarea în practică a art. 106¹ Cod penal ar putea genera dificultăți instanței de judecată sub aspectul atentării asupra prezumției nevinovăției persoanei, și anume, că bunurile obținute de condamnat, provin din săvârșirea infracțiunilor generatoare de profit.

O altă problemă, care ar putea apărea în momentul aplicării art. 106¹ Cod penal de către instanțele judecătorești, se referă la cercul de participanți asupra cărora poate fi aplicată instituția confiscării extinse, or, s-a extins cercul de persoane cărora le pot fi confiscate bunurile, dar care de fapt nu au nicio tangență cu activitatea infracțională propriu-zisă.

Având în vedere faptul că prezentul raport vizează doar modalitățile de cercetare empirică prin prisma modificărilor operate la art. 106¹ Cod penal al Republicii Moldova, prin Legea nr. 190 din 21.07.2022, cert este că tematica raportului ar trebui să rămână obiectul unor dezbateri și cercetări în perspectiva de lucru de viitor, autorul având drept scop reliefaarea unor dimensiuni clare și previzibile pentru elaborarea și implementarea eficientă, în condițiile practicii judiciare naționale și internaționale analizate.

Referințe:

1. Revista științifico-practică, „Vector European”, 2021, nr. 1. Chișinău, p. 64.
2. MORARU, V. Măsurile de siguranță în dreptul penal al Republicii Moldova: unele propuneri *de lege ferenda*. În: *Revista Națională de Drept*. 2008, nr. 3, p.10.
3. Legea nr. 326 din 23.12.2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Publicată în *Monitorul Oficial* din 25 februarie 2014, nr. 47-48.
4. Legea nr. 190 din 21.07.2022 publicată în *Monitorul Oficial*, nr. 246-250 din 05 august 2022.
5. Nota informativă la proiectul de lege pentru modificarea Codului penal al Republicii Moldova nr. 985/2002.